ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, ΕΠΙΚ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΕΝΑΤΟΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ — ΙΟΥΝΙΟΣ

1941

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & Σ^ΙΑ Α.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ
46 — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — 46
ΑΘΗΝΑΙ

Ε.Υ.Δ. της Κ.τ.Π. ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

δημοσιέψω στὴν ἐφημερίδα ποὺ ἤμουνα ὁ πολιτικὸς διευθυντής της. Δὲν ἤθελα νὰ τὸν πικράνω καὶ νὰ τοῦ πῶ πὼς ἡ δημοσίεψη τοῦ ἄρθρου του δὲν ἦταν εὔκολη. Προσπάθησα νὰ τὸν πείσω πὼς καλύτερα θὰ ἦταν νὰ δημοσιεύονταν σὲ μιὰν ἄλλη ἐφημερίδα. Δὲν ἐπέμεινε, καὶ πράγματι δημοσιεύθηκε στὴν «Ἀθηναϊκή», πετσοκομμένη ὅμως ἀπὸ τὴ λογοκρισία. Ὁ ἴδιος μοῦ ἔφερε τὴν ἄλλη μέρα ἕνα ἀλογόκριτο φύλλο, ποὺ τὸ κράτησα στὸ ἀρχεῖο μου.

Ἀπὸ τότε βλεπόμαστε ταχτικά.

Προσπαθοῦσε, πάντα ὅμως εὐγενικὰ καὶ συζητώντας ἥρεμα, νὰ μὲ καταφέρη νὰ ἀλλάξω ἰδέες, νὰ μὴν εἶμαι τόσο ριζοσπαστικός... Τὸ ἴδιο ἔκανα κι' ἐγώ. Τοῦ ἔλεγα πὼς πρέπει νὰ τρέξη ἀκόμα πιὸ πολὺ γιὰ νὰ μᾶς φτάση.

Εἴπαμε κι' ἄλλα πολλά. Μὲ κοίταζε κατάματα. Ἄμα τελείωσα, κράτησε λίγο σιωπὴ καὶ ὕστερα μοῦ ἀπάντησε:

«Εἶστε σὰν τὸ Σκληρό, πολὺ θεωρητικός. Βάνετε τὰ πράγματα σὲ καλούπια. Βλέπετε τάξεις. Ἑνῶ ὑπάχει μιὰ τάξη — ὁ λαός. Μὰ κι' ἂν ἡ θεωρία σας ἦταν σωστή, πάλι δὲν μπορεῖ νὰ ἐφαρμοστῆ στὴν Ἑλλάδα. Ἀκόμα σὲ μᾶς δὲν ὡρίμασαν οἱ ὅροι. Ἀκόμα ἡ Φυλή μας ἔχει πολλὰ νὰ πραγματοποιήση. Τὴν περιτριγυρίζουν ἕνα σωρὸ ἐχθροί. Ὁ ἄκρατος σοσιαλισμὸς θὰ βλάψη τὸν τόπο μας. Τί νὰ σᾶς πῶ, ὁ διεθνισμὸς μὲ τρομάζει. Δὲν συμφωνῶ, προχωρεῖτε πολύ...»

Ὅσο ὅμως κι' ἂν διαφωνούσαμε, δὲν κόψαμε τὶς σχέσεις. Ὁ Δραγούμης, ἂν καὶ δὲν ἦταν λαϊκὸς τύπος καὶ κρατοῦσε πάντα τὸ ὕφος τοῦ ἀριστοκράτη, δὲν ἦταν ἀντιπαθητικός. Τραβοῦσε τὸ συνομιλητή του, γιατὶ στὸ βάθος ἦταν ἕνας ἰδεαλιστὴς ποὺ πίστευε σ' αὐτὰ ποὺ σκεφτόταν καὶ ἔλεγε. Προσπαθοῦσε ὅσο μποροῦσε νὰ μὴν πειράξη, νὰ μὴν πικράνη. Καὶ πάντα φρόντιζε νὰ μὴν τοῦ ξεφύγη κανένας πειραχτικὸς λόγος. Οἱ ἰδέες τοῦ ἀλλουνοῦ τοῦ ἦταν σεβαστές. Ὁ Ραμᾶς κοίταζε νὰ κάνη πνεῦμα καὶ νὰ γελοιοποιήση τὶς σοσιαλιστικὲς ἰδέες, ὁ Δραγούμης τὶς συζητοῦσε μὲ ἡρεμία. Βέβαια, σὰν ἄνθρωπος, καὶ θύμωνε καὶ ἐξάπτονταν, μὰ δὲν ἦταν κακὸς καὶ ἐπιθετικός.

Καὶ ὅμως ὁ ἐξαιρετικὸς αὐτὸς ἄνθρωπος, ὁ εὐγενικὸς στοχαστής, ὁ τίμιος πολιτικὸς καὶ ὁ φανατικὸς ἰδεαλιστής, δὲν μπόρεσε νὰ προσφέρη τὶς ὑπηρεσίες του στὸν τόπο αὐτὸν ποὺ τόσο τὸν ἀγάπησε. Αὐτός, ποὺ μέσα στὸν ἀντιβενιζελισμὸ ἦταν μιὰ ἐξαιρετικὴ φυσιογνωμία, ἔπεφτε αἱματοκυλισμένος (31 Ἰουλίου/13 Αὐγούστου 1920) στὴν ὁδὸ Κηφισιᾶς ἀπὸ τὸ ἐκτελεστικὸ ἀπόσπασμα...

Ὁ πολιτικὸς καὶ κομματικὸς φανατισμός, ὅταν μαθεύτηκε ἡ ἀπόπειρα κατὰ τοῦ Βενιζέλου ποὺ ἔγινε στὴ Γαλλία, διάλεξε ἕναν ἀπὸ τοὺς καλλίτερους καὶ τιμιώτερους ἀντιπάλους τοῦ Βενιζελισμοῦ γιὰ νὰ τὸν θυσιάση στὸ βωμὸ τοῦ μίσους καὶ τῆς ἀντεκδίκησης.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΡΔΑΤΟΣ

Ο ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ ΚΑΙ Ο ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ

Μορφὴ εὐγενική, χαραχτήρας σοβαρός, θετικός. Ἀγάπησε ὅ,τι ἦταν ἑλληνικό, ἐθνικό. Καὶ μποροῦμε νὰ ποῦμε πὼς ὁ Ἴδας στάθηκε ὁ πνευματικὸς πατέρας τοῦ ἑλληνικοῦ ἐθνικισμοῦ. Στάθηκε ὁ θεωρητικός του ἀπολογητής, ποὺ ζητοῦσε, μὲ βάση τὶς ἐθνικὲς παραδόσεις, νὰ δημιουργήση νεοελληνικὸ πολιτισμό.

Ὡστόσο ἦτανε κ' «Εὐρωπαῖος», εἶχε περάσει δηλαδὴ ἀπὸ τὸν εὐρωπαϊκὸ πολιτισμό, κι' ὡς τέτοιος δὲ φοβότανε τὶς νέες ἰδέες, λ. χ. τὸ σοσιαλισμό. Ἀφοσιωμένος ὅμως σ' ὅ,τι ντόπιο, καὶ πιστεύοντας πὼς ἀληθινὸ εἶναι μοναχὰ κάτι ποὺ πηγάζει ἀπὸ τὶς ἴδιες τὶς δυνάμεις τοῦ ἔθνους, θεωροῦσε τοὺς σοσιαλιστὲς γιὰ «ξενότροπες μαϊμοῦδες», ἐπειδὴ νόμιζε πὼς παραβλέπουν ἢ πὼς δὲ βλέπουν τὶς ἑλληνικὲς συνθῆκες. Δὲ μᾶς μισοῦσε ὅμως. Ἂν καὶ μ' ἤξερε «ἀνίατο» σοσιαλιστή, μὲ τιμοῦσε μὲ τὴν ἀγάπη του καὶ μὲ τὴν ἐχτίμησή του. Θὰ θυμᾶμαι πάντα, στὴν Πόλη (1908), ὅταν ἱδρύαμε τὴν πρώτη δημοτικιστικὴ πολιτικὴ ἐφημερίδα «Λαὸς» τοῦ «Ἀδερφάτου» τῆς Πόλης (ὁ Φ. Φωτιάδης, ὁ Ἰ. Σιώτης, ὁ Ἰ. Δραγούμης, ὁ Ἀλ. Πανταζῆς, ὁ Γ. Παππᾶς) καὶ μοῦ εἶχαν κάμει τὴν τιμὴ νὰ μὲ βάλουν διευθυντή του, πὼς ὁ Δραγούμης ἤτανε ὁ μόνος ποὺ δεχόταν νὰ μπαίνουν καὶ σοσιαλιστικὰ ἄρθρα στὸ «Λαό», πείθοντας καὶ τοὺς ἄλλους.

Κι' ἀλήθεια, ὁ καθαυτὸ ὀργανωτὴς τῆς δημοτικιστικῆς κίνησης ἐκείνης τῆς ἐποχῆς στὴν Πόλη ἦταν ὁ Ἴδας, ὅπως ἤτανε καὶ τῆς ρωμέϊκης πολιτικῆς δράσης σχετικὰ μὲ τὸ τούρκικο Σύνταγμα.

Ἐμεῖς οἱ σοσιαλιστὲς (βλ. ἐφημ. «Ἐργάτης» τῆς Πόλης, ὄργανο τοῦ Σοσιαλιστικοῦ Κόμματος τῆς Τουρκίας) εἴχαμε πάρει στὰ σοβαρὰ τὸ νεοτουρκικὸ Σύνταγμα κ' εἴχαμε ὁραματιστεῖ μία Τουρκία ὁμόσπονδη, μὲ λαοὺς ἐλεύθερους, ὅπως τὴν εἶχε ποθήσει κι' ὁ Ρήγας ὁ Βελεστινλῆς. Μὰ φαίνεται πὼς ὁ Ἴδας, πιὸ ρεαλι-

Ε.Υ.Δ. τῆς Κ.τ.Π ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

στὴς ἀπὸ μᾶς, ἤξερε ἀπὸ τὴν καλή τους τοὺς Νεοτούρκους τοῦ 1908 κ' ἤξερε πὼς θὰ καταντοῦσαν φανατικοὶ σωβινιστές." Ἔτσι, κοίταξε μοναχὰ νὰ ἐπωφεληθῆ ἐθνικὰ ἀπὸ τὶς προσωρινές, ἐπιφανειακὲς «μεταρρυθμίσεις» τοῦ τουρκικοῦ Συντάγματος. Μ' αὐτὸ τὸ σκοπό, στὴν ἀντίληψη τοῦ Ἴδα καὶ τῶν ἄλλων κυρίως ἀστῶν πατριωτῶν, ἔβγαινε ὁ «Λαός». Γιὰ μᾶς, γιὰ τὸ Βούλγαρο Βλάχωφ, τότε βουλευτὴ στὸ τουρκικὸ κοινοβούλιο, κι' ἄλλους βαλκανικοὺς συνεργάτες τοῦ «Λαοῦ», εἶχε σκοπὸ τὴν εἰλικρινῆ συνεργασία τῶν βαλκανικῶν λαῶν.

Ὁ Ἴδας ἤτανε λοιπὸν ἐθνικιστής, φωτισμένος ὅμως! Ἐχθρὸς τῆς ἐπίσημης, καθαρευουσιάνικης, κούφιας πατριδοκαπηλείας, ποὺ δυστυχῶς ποτὲ δὲν ἔλειψε ἀπὸ τὸν τόπο μας.

Ὁ Ἴδας δὲν ἤτανε ἐχθρὸς τῶν ἀνθρωπιστικῶν ἰδεῶν. Ἤξερε ὅμως πὼς ἡ Ἑλλάδα δὲν εἶχε ὡριμάσει γιὰ σοσιαλισμὸ κ' ἔπρεπε πρῶτα νὰ κάμη τὴν ἐθνικιστική της ἐξέλιξη. Σ' αὐτὸ δὲν εἶχε ἄδικο, ἂν κρίνουμε σὲ τί φριχτὰ σφάλματα καὶ τρέλλες ὁδήγησαν ἡ ρομάντσα καὶ ἡ δημαγωγία τοῦ μπολσεβικισμοῦ, ποὺ ἔγινε σὲ πολλὲς χῶρες φορέας δικτατοριῶν. Ἡ Ἑλλάδα ὅμως εἶχε συνθῆκες εὐνοϊκὲς ὅπου θὰ μποροῦσε νὰ βασιστῆ καὶ νὰ ἐπιτύχη ὁ ἐπιστημονικός, ἐξελιχτικός, ἤπιος σοσιαλισμός, μὰ κι' αὐτὸ ὁ Δραγούμης δὲν ἤθελε νὰ τὸ παραδεχτῆ. Σήμερα, ἂν ζοῦσε καὶ ἄκουε τὸν κ. Νικολούδη νὰ βεβαιώνει πὼς ὁ στρατηγὸς Ἰ. Μεταξᾶς εἶτανε «σοσιαλιστὴς» καὶ ὅτι ἐφάρμοσε «σοσιαλισμό», ὁ Ἴδας θὰ καταλάβαινε τί μεγάλη σημασία ἔχουν τὰ κοινωνικὰ ζητήματα γιὰ ἕναν τόπο,— ποὺ τόσο τὰ παράβλεπε,— κι' ὅτι ὁ Χίτλερ, ὁ Ντοῦτσε, ὁ Στάλιν καὶ λοιποὶ δὲν μποροῦν πιὰ νὰ κυβερνοῦν τοὺς λαοὺς παρὰ μοναχὰ «ἐν ὀνόματι» τοῦ σοσιαλισμοῦ, ἔστω κι' ὅπως αὐτοὶ τὸν ἀντιλαμβάνονται.

Ὁ Ἴων στὴν Κορσική (1918).

Εἶτανε ὅμως, ἀπὸ μιὰν ἄλλη πλευρὰ — τὴ δημοτικιστική — ὁ Ἴδας σοσιαλιστής. Πίστευε δηλαδὴ στὴν ἐπιστήμη τῆς Γλωσσολογίας, ποὺ μᾶς πείθει πὼς ἀληθινὴ γλώσσα μας εἶναι ἡ δημοτική, ἂν καὶ ξεχνοῦνε οἱ ἐθνικιστὲς δημοτικιστὲς πὼς ἡ ἐπιστήμη δὲν τάχει καὶ τόσο καλὰ μὲ τὶς «παραδόσεις», τοὺς «μύθους» κτλ., μὴ θεωρώντας τὰ πράγματα ἀναλλοίωτα καὶ ἀπόλυτα, ὅπως τὰ πίστευε ὁ συγραφέας τοῦ «Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ». Ἐν τούτοις ὁ Ἴδας ἦρθε στὴν ἀλήθεια τοῦ δημοτικισμοῦ ἀπὸ ἀγάπη γιὰ τὸ λαό, γιὰ νὰ τὸν μπάση στὸν ἐθνικισμὸ μὲ τὴ δημοτικὴ γλώσσα, ὅπως τόσοι καὶ τόσοι ἦρθανε γιὰ λόγους αἰσθητικῆς ὀμορφιᾶς. Τὸ κοινωνικὸ περιεχόμενο τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος πολλοὶ λίγοι τὸ εἶδαν, καὶ δὲν ἔχουμε τὴν ἀξίωση πὼς ὁ Ἰ. Δραγούμης — μὲ τὴ μεγαλοαστικὴ καταγωγή του — θἄπρεπε νὰ τὸ αἰσθανότανε. Εἶτανε ὅμως μὲς στὴν καρδιὰ του δημοτικιστής, ὅσο καὶ ἡ τριάδα Ψυχάρης - Πάλλης - Ἐφταλιώτης. Τὸ ἔργο του τὸ δημοτικιστικὸ μᾶς φαίνεται πὼς ἀξίζει περισσότερο ἀπὸ τὸ λογογραφικό, ἀκόμη ἴσως καὶ ἀπὸ τὸ πολιτικό. Μεγάλος φροντιστὴς τοῦ δημοτικιστικοῦ ἀγώνα, ὀργανωτής του δραστήριος (σχολείων, ἐφημερίδων, συλλόγων κτλ.). Ἀπὸ τὸ ἀκόλουθο γράμμα, ποὺ βρίσκω στὰ ἀρχεῖα μου, βλέπω πῶς φρόντιζε καὶ γιὰ τὶς ἐλάχιστες λεπτομέρειες τοῦ γλωσσικοῦ μας ἀγώνα. Καὶ μὲ πόση ἐπιμονὴ μακεδονίτικη, μὲ πόση ἀγάπη ἑλληνική!

«Ἀθήνα
» 16 Μαΐου 1910

» Φίλε Κύριε Γιαννιέ,

» Σᾶς εὐχαριστῶ γιὰ τὰ χρήματα καὶ γιὰ τὶς ἐνέργειές σας γιὰ νὰ δεχτεῖ ἡ κ. Εὔα Θεοδωρίδη (¹) τὴν πολὺ τιμητικὴ γι' αὐτὴν θέση τῆς διευθύντριας τοῦ Ἀνώτερου Παρθεναγωγείου στὸ Βόλο, ποὺ τώρα τὸ διευθύνει ὁ Δελμοῦζος μὲ τόση ἐπιτυχία.

» Τὴν παρακαλῶ καὶ γὼ νὰ δεχτεῖ παραβλέποντας τὶς οἰκογενειακὲς ἀντιδράσεις. Μισθὸ τὸ μῆνα θὰ ἔχει 300 φράγκα. Μὰ θὰ ρωτήσω καὶ πάλι. Ἴσως μποροῦν νὰ τῆς δώσουν καὶ περισσότερα. Μὰ ἡ ζωὴ στὸ Βόλο εἶναι πολὺ φτηνή.

» Γράφω σήμερα τοῦ Δελμούζου καὶ ὅ,τι μάθω θὰ σᾶς τὸ μεταδώσω.

» Σᾶς εὐχαριστοῦμε ὅλοι μας γιὰ τὴν τόσο

(¹) Ἡ Εὔα Θεοδωρίδη εἶτανε μιὰ πολὺ μορφωμένη κοπέλα ἀπὸ τὴν Πόλη, γυναίκα ὅλο σκέψη, δημοτικίστρια συνειδητὴ καὶ ποὺ, ἀργότερα, παντρέφτηκε τὸ λογοτέχνη Ἡρακλῆ Πίντζα, ἐπίσης ἀπὸ τὴν Πόλη

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

γενναία συνδρομὴ στὸ ἔργο ποὺ ἀναλάβαμε. Τὸ Δελμοῦζο ἴσια ἴσια τὸν θέλουμε γιὰ νὰ ἱδρύση ἐδῶ τὸ πρότυπο δημοτικὸ σχολεῖο σ' ἕνα χρόνο, καὶ γι' αὐτὸ γιὰ τὸ Βόλο χρειάζεται ἡ κ. Θεοδωρίδη.

» Μὲ πολλὴ φιλία

» Ι. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ »

Γι' αὐτὸ κι' ὅλοι μας — μαζὶ κι' οἱ κοινωνικοὶ μεταρρυθμιστὲς — θ' ἀγαποῦμε καὶ θὰ ἐχτιμοῦμε τὸν Ἴωνα. Πῆγε κοντὰ στὸ λαό, πόνεσε γι' αὐτόν. Εἶχε καταλάβει πὼς στὸν τόπο μας πάλι ὁ λαὸς ἀξίζει, καὶ πὼς μοναχὰ πάνω σ' αὐτὸν μπορεῖ νὰ στεριωθῆ κάτι τὸ ἠθικὸ κι' ὡραῖο, σ' αὐτὸν ποὺ παρ' ὅλη τὴ φτώχεια του καὶ τὰ ἀβάσταχτα βάσανά του μένει πάντα ἰδεολόγος. Τὸ δείχνει καὶ τώρα στὴν Ἀλβανία, ὅπου νοιώθει πὼς δὲν ἀγωνίζεται μοναχὰ γιὰ τὴν ἑλληνικὴ ἐλευθερία, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὰ ἰδανικὰ πρὸς μιὰ καλύτερη ἀνθρωπότητα.

Ἂν ζοῦσε ὁ Ἴδας, θὰ σκιρτοῦσε ἡ ψυχή του ἀπὸ χαρὰ μπροστὰ στὸ ξέσπασμα τοῦ φωτισμένου ἐθνικισμοῦ τοῦ λαοῦ μας. Θὰ τανε ἴσως ὁ ἀντάξιος κυβερνήτης του. Θὰ δινε ἀρχὲς καὶ πολίτευμα στὴν ἐθνικὴ αὐτὴ ζωτικότητα, καὶ θὰ προτιμούσαμε τὸ συστηματοποιημένο ἐθνικισμὸ τοῦ Ἴδα, ἀκόμη καὶ μεῖς οἱ σοσιαλιστές. Γιατὶ μόνο κάτι συστηματοποιημένο μπορεῖ νὰ ἐξελιχθῆ ὁμαλὰ σὲ κάτι ἐπίσης συστηματοποιημένο.

Ἐκεῖνο ποὺ μᾶς συνέδεσε μὲ τὸν Ἴδα εἶτανε ἡ σιωπηρὴ ἀλληλοκατανόηση πὼς ἐμεῖς προωθούσαμε τὸ ἔργο του γιὰ νὰ ἐπιταχύνουμε τὴν ἐθνικὴ ὡρίμανση, ὥστε νὰ βρεθῆ καὶ τὸ ἔθνος μας ἕτοιμο, ὅταν καὶ τ' ἄλλα θάτανε ὥριμα, γιὰ τὴν εἰρηνικὴ συνεργασία τῶν ἐθνῶν· γιὰ τὸν ἴδιο λόγο κι' ὁ Ἴδας, ξέροντας τὴν εἰλικρίνεια καὶ τὸ θετικισμὸ τῶν πρώτων Ἑλλήνων σοσιαλιστῶν, ἀνεχότανε συμπαθητικὰ τὴν ἰδεολογία μας. Οὐδέποτε θὰ τὴν κατεδίωκε. «Τὸ νοιώθω, μοῦ ἔλεγε μιὰ μέρα ποὺ κουβεντιάζαμε γι' αὐτὰ τὰ ζητήματα, πὼς ἡ λαϊκὴ διαφώτιση μὲ τὴ δημοτικὴ μᾶς φέρνει στὴ λαϊκὴ κυριαρχία.»

Ἡ σκέψη αὐτὴ μᾶς δείχνει κατὰ ποῦ θὰ βάδιζαν ὁ Ἴδας κι' ὁ ἀδελφός του, ὁ Φίλιππος Δραγούμης, ἐπίσης διαλεχτὸς δημοτικιστής. Ἔτσι μποροῦμε νὰ καταλήξουμε στὸ συμπέρασμα, πὼς οἱ ἑλληνικὲς «ἀρχοντικὲς» οἰκογένειες, ἅμα εὐτυχίσουν νὰ περάσουν ἀπὸ τὸν πλοῦτο καὶ τὴ μόρφωση, πᾶνε στὸ λαὸ καὶ στὴν εὐγενικὴ προσπάθεια νὰ δουλέψουν γιὰ πνευματικὴ ἀνάπτυξη καὶ κοινωνικὴ δικαιοσύνη, ἔστω καὶ μέσα στὰ ἀστικὰ πλαίσια.

Ἕνα Ἑλληνικὸ Ἔθνος μορφωμένο, δημιουργημένο ἀπὸ τὶς ἴδιες του δυνάμεις καὶ «παραδόσεις», μὰ ξαναφτασμένο σ' ἕναν ἀνώτερον πολιτισμὸ — τὸν ἑλληνικοανθρωπιστικὸ — ἔκλειναν, μοῦ φαίνεται, μέσα τους τὸ ἔργο καὶ τὸ ὄνομα *Ἴωνας Δραγούμης*.

Ν. ΓΙΑΝΝΙΟΣ

Τὸν ἀσυμβίβαστο ζητῶ καὶ τὸ σκληρό, γυρεύω τὸν τρελό, τὸν σιδερένιο, τὸν ἀλύγιστο, αὐτοῦ τὰ μάτια καὶ τὰ λόγια καὶ τὴν κίνηση καὶ τὴ σιωπὴ ἀκολουθῶ· σ' αὐτοῦ τὸ ρυθμὸ τὴ ζωή μου τονίζω.

ΙΩΝ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008